

שאלות לראשי הפקולטות לאדריכלות :

1. כרטיס ביקור של המחלקה:

המחלקה לארכיטקטורה, בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים

ראש המחלקה: פרופ' אד' צבי אפרת (בתפקיד החל משנת 2002)

- כמה שנים כבר מעניקים תואר ראשון באדריכלות?

מעניקים תואר ראשון באדריכלות החל מ- 1992 (16 שנה)

- כמה מתחילים שנה א'?

מתחילים שנה א' 88 סטודנטים.

- כמה מסיימים שנה ה'?

זה משתנה. בסביבות 60-65

2. מה הייחוד של המחלקה ביחס למחלקות אחרות בארץ?

אצביע על כמה אספקטים המייחדים את המחלקה בבצלאל:

א. אנחנו לומדים ארכיטקטורה באקדמיה לאמנות ועיצוב. המשמעות היומיומית לכך היא הזדמנות להתנסות ישירה, מעשית, יצירתית, בחומרים, בטכניקות ובתהליכי עיצוב ובנייה. אנחנו מעודדים יותר עבודה ידנית, יותר רישום חופשי, יותר מודלים פיסיים, יותר גרוטאות וגם יותר תוכנות דיגיטליות. לסטודנטים שלנו ישנן גם אפשרויות רבות לשימוש בסדנאות המגוונות של בצלאל ולשיתופי פעולה עם מחלקות כמו עיצוב תעשייתי, אמנות, תקשורת חזותית, אמנויות המסך וכד'.

ב. אנחנו סבורים שלימודי ארכיטקטורה של 5 שנים צריכים להיות מחולקים לתואר ראשון ולתואר שני (2+3) כפי שנהוג במרבית המדינות בעולם, כפי שנקבע באמנת בולוניה. המתייחסת לבתי הספר באירופה וכפי שמחייב השכל הישר. אנחנו זקוקים כמובן לאישור פורמלי של המל"ג לעבור לשיטה זו, אך בינתיים בנינו את תוכנית הלימודים על פי שתי חטיבות של: יסודות (3 שנים) ומסלולי התמחות (שנתיים). מסלולי ההתמחות מאפשרים המשכיות, העמקה וצבירת ידע ומיומנות שאינם מתאפשרים בדרך כלל בלימודי תואר ראשון. הם משקפים את תחומי העניין, את הגיוון המתודולוגי ואת המחויבות הערכית של המחלקה לארכיטקטורה. מעל לכל, הם מבהירים את המסר העקרוני שארכיטקטורה אינה גוף ידע מונוליתי אחיד, או אינדוקטרינציה הגמונית אחת, אלא תמיד ריבוי של פרספקטיבות, אסכולות, תמות, מתודות, קני מידה, וקונפליקטים.

ג. מבחינת תחומי עניין וידע, המחלקה בבצלאל מחויבת להמשיך את המחקר והתיעוד הארכיוני של הפרוייקט הצינוני והישראלי. מחקר זה בוחן טיפולוגיות מקומיות, החל מעיריות הפיתוח והקיבוצים הותיקים ועד הישובים הקהילתיים והשכונות המגודרות של היום. כמו כן, המחלקה מחויבת להעמקת המחקר, התיעוד והתכנון של ירושלים, כולל של חלקה הערבי – תוך ניסיון כנה להישיר מבט אל הקונפליקטים הפוליטיים, הדתיים והתרבותיים הסבוכים המעצבים את העיר.

ד. במקביל להעמקת המחויבות האקדמית ללימוד המרחב הישראלי ולעיסוק ממוקד בעיר ירושלים, המחלקה לארכיטקטורה בבצלאל פותחת לסטודנטים אפשרויות להתמצאות ולמעורבות במרחב הגלובאלי ותוך כך להפנמת ערכים תרבותיים יסודיים של הבדל, אחרות וזרות. בשנה א' הסטודנטים עושים סדנת רישום ברומא. סטודנטים משנה ב' נסעו לפרוייקט תיעוד בבבלפסט. סטודנטים בשנה ג' יכולים לבחור בסטודיו "עיר זרה" המתמקד בערים אסיאתיות (טוקיו, קיוטו, בייג'ינג). סטודנטים בשנים ד-ה יכולים לבחור בקורס מרוכז של תאוריות אורבניות המתקיים בברלין, או בסטודיו החוקר את היחסים בין תכנון פורמאלי ובנייה לא-פורמאלית באיסטנבול ובירושלים.

3. מה הבעיה המרכזית באדריכלות בישראל?

האדריכל. ויטרוביוס איפיין אותו באופן ברור למדי: "אדריכל חייב להיות אדם משכיל, שרטט מיומן, בקי בהנדסה, בעל ידיעות בהסטוריה, עוקב בעניין אחר לימודי פילוסופיה, מבין במוסיקה,.....". קודם כל אדם משכיל, אם כן. האם יש צורך לומר שהאדריכל הישראלי של היום אינו בולט במיוחד בהשכלתו או במעורבותו בתחומי ידע והתנסות שונים ומשום כך איבד את סמכותו ואת יכולתו להשפיע באופן אפקטיבי על הבניית מרחב המחיה שלנו?

4. כיצד המחלקה בראשותך מתמודדת עם בעיה זו בתוך תהליך הלימודים?

לא פחות מאשר לאמן ארכיטקטים, אנחנו מבקשים לעצב את דמותו של הארכיטקט. תמיד היינו ואני מקווה שנמשיך להיות מעבדה פתוחה לבחינת רעיונות אקספרימנטאליים אודות התפקוד האפשרי של הארכיטקט בחברה. המטרה שלנו לעולם אינה לפתח סוג מסוים, או ז'אנר מסוים, או מראה מסוים של ארכיטקטורה, אלא לבנות מצבור מרובד וחסר מנוחה של אינטליגנציה ארכיטקטונית.

5. מה מקום המחשב בתהליך הלימודים?

המחשב הוא טבע שני עבורנו (החל משנה שנייה). הוא מובן מאליו. אנחנו שואלים על מה הסטודנט חושב ולא עם מה הוא חושב. מה שמאפיין את המחלקה שלנו הוא הניסיון לבדוק כיצד ניתן, בעידן של גנרציה מיידית כל כך של דימויים וגופים תלת מימדיים, לפתח במקביל תהליך של סובלימציה ורפלקציה ולהמנע מאוטומטיזם נאיבי.

בנוסף ל-Autocad ול-3d Max, אנחנו מלמדים גם Maya ובקרוב גם Rhino. הסטודנטים שלנו לומדים תוכנות גרפיקה ועריכה מתקדמות במחלקות המקבילות לתקשורת חזותית ולאמנויות המסך.

6. מה היית מייעץ לתלמידי שנה א'?

עצתי פרדוקסאלית לכאורה: לבוא מרוכזים ומשחררים. מצפה להם מסע ארוך של לימוד עצמי, של רכישת מיומנויות ושל גיבוש השקפת עולם.

7. מה יחס המחלקה לנושא המכינות ללימודי אדריכלות?

היינו מעדיפים שהסטודנטים יגיעו אלינו חפים מאינדוקטרינציה ושהמפגש הראשון, המרגש כל כך, עם הארכיטקטורה, יעשה אצלנו. כמו כן, אנחנו חוששים שהמכינות מגדילות את הפער בין מרכז ופריפריה בכל הנוגע לסיכויי הקבלה ללימודים. עם זאת, תופעת המכינות קיבלה מימדים גדולים כל כך שאיננו יכולים עוד להלחם בה, אלא רק לקוות שהן עושות את עבודתן בתבונה וברגישות.

8. במה יעסוק פרויקט הגמר בשנה זו? יש נושא מוגדר או בחירה חופשית? שמות המנחים של פרויקט הגמר?

פרוייקט הגמר בבצלאל הוא פרוייקט אישי. הסטודנט מגיש הצעה או תיזה המאושרת על ידי ראש המחלקה ומורי שנה ה'. בבצלאל, השנים ד'-ה' מחולקות למסלולי התמחות. הסטודנט בוחר במסלול בו הוא יעשה את פרוייקט הגמר שלו. נושא הפרוייקט צריך להתאים למסלול. ישנם כיום היצע של 7 מסלולים: עיצוב אורבני (מנחים: אלי פירשט, עולש קיי), מגורים (מנחים: רן גרוס, יובל בר, דניאל מינץ), מבנים מורכבים (מנחים: יהושע גוטמן, צבי אלחייני, צבי אפרת), א-פורמלי (מנחה: סנאן עבדל-קאדר), עירלמדינה - תכנון מרחבי (מנחים: יובל יסקי, רבקה שטרנברג), בנייה ירוקה (מנחים: עידו ברונר, יערה רוזנר, אבי אור), שימור והתחדשות עירונית בירושלים (מנחים: שמואל גרואג, אילה רונאל).

9. אילו סטודנטים מגיעים ללימודים היום, האם הם שונים מהסטודנטים של פעם מבחינת יכולות?

לסטודנטים המגיעים אלינו יש מודעות והתמצאות

10. מהי גישת הלימודים - הקניית ידע, תוך שילוב עם פרקטיקה או רק ידע והפרקטיקה תבוא בשלב הבא- לאחר סיום הלימודים?

בצלאל, כמו בתי הספר האחרים, מקפידה להכשיר מקצועני אדריכלות המוכנים, בדרך כלל כבר בתום השנה השלישית, להשתלב במשרדים. אבל, אולי בשונה מהאחרים, אינה מסתפקת בכך ושואפת להיות בית-גידול לארכיטקטים-אינטלקטואלים: אנשי תרבות ואמנות מקוריים וביקורתיים. אזרחים דעתניים המעורבים בחברה ובפוליטיקה הישראלית. מתכננים ומעצבים המאמינים ביכולתם להשפיע ולחולל שינוי חיובי במרחב הישראלי.

11. האם אתה חושב שהתהליך הכלכלי שעובר כרגע על כל העולם ישפיע על לימודי האדריכלות בארץ ובעולם?

מניסיוני, משברים כלכליים משפיעים לטובה על האקדמיה. כוחות מקצועיים משמעותיים אשר בתקופות שגשוג עסוקים מידי בפרקטיקה, מתפנים בתקופות שפל לעבודה אקדמית ותורמים לפריחה של תאוריה, לשיפור ההוראה ולפיתוח השיח. מעבר לכך, משבר כלכלי מחזיר את עולם הארכיטקטורה לפרופורציה, מכתוב תכנון רציונאלי ועיצוב מאופק ומזכיר לנו שהארכיטקטורה אינה עוסקת רק בשעשועי מורפולוגיה תפלים, אלא בעיקר בנושאים רציניים של הישרדות, בפתרונות אמת למי שזקוק להם, במבנים נחוצים לשימוש אנושי אלמנטרי.